

การประยุกต์ใช้หลักขันติธรรมในการดำเนินชีวิตของชุมชน
บ้านเกาะสะบ้า ตำบลเกาะสะบ้า อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา
AN APPLICATION OF TOLERANCE PRINCIPLES FOR LIFE IN
BAN KOH SABA COMMUNITY, KOH SABA SUB-DISTRICT,
THEPHA DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE

¹พระสวัสดี จิตตทนโต (วงศ์ศิริ), ²พระครูวิจิตรศีลาจารย์, ³พระครูวิจิตรรัตนวัตร,
⁴สิทธิโชค ปาณะศรีและ ⁵พระครูวิจิตรสาธูรส

¹Phra Sawat Jittatanto (vongsiri), ²Phrakhruwijitsilajarn,
³Phrakruwichitratanatwat, ⁴Sitthichok Panasree and ⁵PhrakruWijitsaturod

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

¹kk-6233@hotmail.com

Received May 10, 2021; Revised July 12, 2021; Accepted August 25, 2021

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวความคิดการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านเกาะสะบ้า ตำบลเกาะสะบ้า อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา 2) เพื่อศึกษาหลักขันติธรรมที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท 3) เพื่อการประยุกต์ใช้หลักขันติธรรมในการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านเกาะสะบ้า ตำบลเกาะสะบ้า อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นการศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก และนำเสนอในรูปแบบการเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวความคิดการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้าน

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

² อาจารย์, ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

³ อาจารย์, ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

⁴ อาจารย์, ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

⁵ อาจารย์, ดร. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

เกาะสะบ้า ตำบลเกาะสะบ้า อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา พบว่า แนวทางการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านเกาะสะบ้า ตำบลเกาะสะบ้า อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา เป็นการดำเนินชีวิตที่มีความหลากหลายในด้านสังคม ศาสนา เศรษฐกิจ และการศึกษา 2) หลักชั้นติธรรมที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า เป็นหลักพุทธธรรมที่ว่าด้วย ความอดทนต่อความลำบาก ความอดทนต่อทุกขเวทนา ความอดทนต่อความเจ็บและความอดทนต่ออำนาจกิเลส เพื่อพัฒนากาย วาจา และใจ ให้ฝ่าฟันปัญหา อุปสรรค ไปสู่จุดหมาย และยังเป็นหลักธรรมที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์อย่างแท้จริง 3) การประยุกต์ใช้หลักชั้นติธรรมในการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านเกาะสะบ้า ตำบลเกาะสะบ้า อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา พบว่า ชุมชนบ้านเกาะสะบ้าได้นำหลักชั้นติธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อปรับแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในด้านสังคม ด้านศาสนา ด้านเศรษฐกิจ และด้านการศึกษา จนทำให้ชุมชนบ้านเกาะสะบ้าเกิดความสงบสุข

คำสำคัญ: ชั้นติธรรม, การประยุกต์ใช้, ชุมชนบ้านเกาะสะบ้า

Abstract

The study was conducted with three objectives: 1) to study the way of life in Ban Koh Saba community, Koh Saba Sub-district, Thepha District, Songkhla, 2) to explore the Khanti principle (Forbearance) in the Theravada Buddhist scriptures, and 3) to apply Khanti principle in the way of life of Baan Koh Saba community, Koh Saba Sub-district, Thepha District, Songkhla. This research was qualitative, focusing on documents and in-depth interviews and presentation of research findings in a descriptive form. The results of the research were as follows: 1) Concerning the concept of way of life of Ban Koh Saba community, Koh Saba Sub-district, Thepha District, Songkhla, it was found that the community's way of life is diverse with social, religion, economy, and education. 2) Regarding the principle of khanti as appeared in the Theravada Buddhist scriptures, it was found that it is the Buddhist principle dealing with tolerance for hardship, suffering, pain, and power of defilements to develop physical, verbal and mind to overcome obstacles in order reach the final goal. This Khanti principle is truly essential for the way of life human beings. 3) Regarding an application of the principle of khanti in the way of life of Ban Koh Saba community, Koh Saba Sub-district, Thepha District, Songkhla, it was found that the community of Ban Koh Saba has applied the principle of Khanti in their daily life to solve a variety of social, religious, economic, and educational problems and as a result, it brings peace and happiness to the community of Koh Saba.

Keywords: Khanti Dhamma, Application, Ban Koh Saba Community

บทนำ

หลังจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ พระพุทธองค์ทรงได้เผยแผ่หลักพระธรรมคำสอน และได้มีผู้นำไปปฏิบัติทำให้เกิดความศรัทธามีผู้นับถือพระพุทธศาสนาเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และปัญหาที่เคยเกิดขึ้นในสังคมก็ลดน้อยลง เพราะนำหลักพระธรรมคำสอนประพฤติปฏิบัติ และมีหลักธรรมที่สำคัญที่พระพุทธองค์ได้ ตรัสไว้ในพระไตรปิฎกก็คือ “ขณฺติ ปรมํ ตโป ตีติกฺขา หมายความว่า ความอดทน คือ ความอดกลั้น เป็นตบะอย่างยิ่ง” (ขุ.ธ.(บาลี) 25/24/40). ปัจจุบันสังคมไทยพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว เพราะได้นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในการดำเนินชีวิตทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก มีความก้าวหน้าในด้านต่างๆ มากมาย เช่น ด้านการแพทย์ ด้านการทหาร ด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษาการ และด้านการสื่อสาร เป็นต้น

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีได้เปลี่ยนบริบทของคนในสังคมไทย ทำให้การดำเนินชีวิตในสังคมไทยเกิดการเปลี่ยนไป จากที่เคยพึ่งพาอาศัยกัน ปัจจุบันกลับเป็นเห็นแก่ตัว และมีสิ่งยั่วยุ อบายมุขมากขึ้น สร้างปัญหาให้กับสังคม เช่น ปัญหาทางอาชญากรรม ปัญหาครอบครัว ปัญหาชุมชน ปัญหายาเสพติด ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชั่น ปัญหาเศรษฐกิจ และปัญหาอื่นๆ อีกมากมาย นั่นเพราะสังคมไทยยังขาดการพัฒนาด้านจิตใจ ไม่มี หิริ โอตตัปปะ คือ ความละอายต่อบาป ความเกรงกลัวต่อบาป จึงทำให้เกิดปัญหาอย่างไม่ลดละ และสิ่งดีงามที่เคยปรากฏในสังคมไทยกลับหายไป นั่นก็คือ ศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และแยกแยะไม่ออกว่าควรประพฤติปฏิบัติอย่างไร จึงทำให้เกิดความโลภอยากได้ เป็นบ่อเกิดการเอารัดเอาเปรียบเห็นแก่ตัว เห็นแก่ประโยชน์พวกพ้องเกิดความลำเอียงทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อนไม่พอใจสร้างความ ความคับข้องใจ ชัดเคืองใจ อาฆาตพยาบาท อิจฉา น้อยเนื้อต่ำใจ ถูกเพิกเฉย ลบหลู่ดูหมิ่น ไม่เข้าใจกัน กระตุ้นให้เกิดการลงมือ ใช้กำลังประทุษร้ายประหัตประหารกัน จนได้รับความบาดเจ็บ บอบช้ำทั้งทางกายและทางใจ จึงส่งผลต่อการดำเนินชีวิต เพราะขาดสติไม่มีความยั้งคิด ไม่มีความอดทนอดกลั้น จึงทำให้เกิดปัญหา และส่งผลถึงการแสดงออกทางกาย ทางวาจาและทางใจ ที่ไม่เหมาะสม เพราะขาดความอดทนอดกลั้น

เมื่อเกิดปัญหาขึ้นในสังคมหรือชุมชนควรมีสติและใช้หลัก “ขันติธรรม” “ขันติ” หมายถึง ความอดทน อดได้ทนได้เพื่อบรรลุความดีงามและความมุ่งหมายอันชอบ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2553:26) “ธรรม” หมายถึง คำสอนแสดงหลักความจริงที่ควรรู้ และแนะนำหลักความดีที่ควรประพฤติ (พระเทพเวที (ประยูรค์ ปยุตฺโต), 2535:80) โดยอย่างยิ่งประชาชนที่ต้องหาเช้ากินค่ำ เช่นชุมชนบ้านเกาะสะบ้า ตำบลเกาะสะบ้า อำเภอกาบัง จังหวัดสงขลา เป็นชุมชนที่มีประชาชนอาศัยอยู่มาก ซึ่งชาวบ้านที่อาศัยอยู่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และมีการประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นประจำ และได้รับ

ผลกระทบจากสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ ภัยทางธรรมชาติ เป็นต้น ที่สำคัญในชุมชนเกิดปัญหาเสเพลติด ปัญหาการทะเลาะวิวาท เพราะคนในชุมชนไม่มีความอดทนอดกลั้นขาดสติใช้อารมณ์ตัดสินปัญหา ทำให้เกิดการสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน เกิดความวุ่นวายขึ้นและการตัดสินปัญหาด้วยอารมณ์ การนำหลักชั้นดีธรรม ความอดทนอดกลั้นเข้ามาช่วยในการข่มจิตใจไม่ให้ความโลภ ความโกรธและความหลงในอารมณ์เกิดขึ้นได้ การนำหลักชั้นดีธรรมมาใช้ก็เพื่อการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่น เช่น ครอบครัว ชุมชน สังคมระดับต่างๆ จนถึงสังคมระดับประเทศ รวมไปถึงการทำงานปฏิบัติหน้าที่สำเร็จลุล่วงด้วยดี การดำเนินชีวิตในปัจจุบันจึงจำเป็นต้อง นำหลัก“ชั้นดีธรรม”มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยสังคมเกิดสันติสุข

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมา ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษาการประยุกต์ใช้หลักชั้นดีธรรมในการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านเกาะสะบ้า ตำบลเกาะสะบ้า อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา เพื่อการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น และเป็นการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ให้ชนรุ่นหลังได้นำไปประพฤติปฏิบัติเพื่อความสงบสุขของตนและสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวความคิดการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านเกาะสะบ้า ตำบลเกาะสะบ้า อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาหลักชั้นดีธรรมที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
3. เพื่อการประยุกต์ใช้หลักชั้นดีธรรมในการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านเกาะสะบ้า ตำบลเกาะสะบ้า อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย
งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่เน้นการศึกษาเอกสาร (Documentary study) และการศึกษาภาคสนาม (Field study) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล
ศึกษาเอกสาร จากแหล่งข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) คือ คัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.2539

ศึกษาเอกสารจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) คือ หนังสือ เอกสาร วารสาร วิทยานิพนธ์ บทความ และงานวิชาการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการวิจัย รวมถึง ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อถือได้

3. ศึกษาภาคสนาม

ข้อมูลที่มีความสำคัญต่อการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept Interview) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์รายบุคคล (Personal Interview) โดยใช้แบบ สัมภาษณ์เพื่อการวิจัย จากนั้นทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Dept Interview) จากบุคคลซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มเป้าหมาย

3.1. ขึ้นเรียบเรียง สรุปผลและนำเสนอ

3.2. เรียบเรียงผลการศึกษา ในรูปแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์

3.3. สรุปผลและข้อเสนอแนะ

3.4. นำเสนอผลการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการโดยการนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ มาจัดหมวดหมู่ แยกประเด็น และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ร่วมกับการพิจารณาความ สอดคล้องกับสถานการณ์พื้นที่และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาข้อสรุปและเรียบเรียงผล การวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการศึกษาในรูปแบบการบรรยาย และรายงานผล การศึกษาในรูปแบบพรรณนาความต่อไป

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักชั้นดีธรรมในการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านเกาะ สะบ้า ตำบลเกาะสะบ้า อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. แนวคิดการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านเกาะสะบ้า ตำบลเกาะสะบ้า อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา พบว่า แนวทางการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านเกาะสะบ้า ตำบลเกาะสะบ้า อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา เป็นการดำเนินชีวิตที่มีความหลากหลายในด้านสังคม ศาสนา เศรษฐกิจ และการศึกษา

2. หลักชั้นดีธรรมที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า เป็นหลักพุทธ ธรรมที่ว่าด้วย ความอดทนต่อความลำบาก ความอดทนต่อทุกขเวทนา ความอดทนต่อความ เจ็บ และความอดทนต่ออำนาจกิเลส เพื่อพัฒนากาย วาจาและใจ ให้ฝ่าฟันปัญหา อุปสรรค ไปสู่จุดหมาย และยังเป็นหลักธรรมที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์อย่างแท้จริง

3. การประยุกต์ใช้หลักชั้นดีธรรมในการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านเกาะสะบ้า ตำบลเกาะสะบ้า อำเภอกะทู้ จังหวัดสงขลา พบว่า ชุมชนบ้านเกาะสะบ้าได้นำหลักชั้นดีธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อปรับแก้ไขปัญหาต่างๆ ในด้านสังคม ด้านศาสนา ด้านเศรษฐกิจและด้านการศึกษา จนทำให้ชุมชนบ้านเกาะสะบ้าเกิดความสงบสุข

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักอริยบท 4 ในการส่งเสริมศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสตูลซึ่งจะได้อภิปรายผลในแต่ละประเด็น ดังนี้

1. แนวคิดการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านเกาะสะบ้า ตำบลเกาะสะบ้า อำเภอกะทู้ จังหวัดสงขลา พบว่า การดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน ยิ่งการอยู่รวมมาเรื่อยๆ จนกลายเป็นชุมชนที่มีความหลากหลายในทุกด้าน การดำเนินชีวิตของชาวบ้านชุมชนบ้านเกาะสะบ้า อาศัยการทำเกษตรเพื่อเลี้ยงชีวิต บางส่วนก็รับราชการ ประกอบธุรกิจส่วนตัว และรับจ้างทั่วไป ซึ่งบางครอบครัวก็ยากจนไม่มีบ้าน ไม่มีที่ทำกิน การทำเกษตรของชาวบ้านส่วนใหญ่จะเป็นการตัดยางพารา สวนปาล์ม สวนทุเรียนและการทำนา ชุมชนบ้านเกาะสะบ้า ตำบลเกาะสะบ้า อำเภอกะทู้ จังหวัดสงขลา สามารถแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ด้านสังคมของชุมชนที่เป็นส่วนรวมมีความหลากหลาย ความเป็นอยู่ของประเพณี และวัฒนธรรม ด้านศาสนาที่มีความแตกต่างกันอาศัยอยู่ร่วมกัน ด้านเศรษฐกิจที่ประกอบอาชีพหลายอย่างของคนในชุมชนและด้านการศึกษาที่สถานศึกษาพร้อมที่จะให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชน แต่ขึ้นอยู่กับเขาเหล่านั้นว่ามีความสนใจในการศึกษาและความเพียรมาน้อยเพียงใด และปัญหาการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านเกาะสะบ้า ตำบลเกาะสะบ้า อำเภอกะทู้ จังหวัดสงขลา แยกออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านสังคม ด้านศาสนา ด้านเศรษฐกิจ และด้านการศึกษา

2. หลักชั้นดีธรรมที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท พบว่า ชั้นดีธรรมเป็นหลักธรรมที่คอยค้ำจุนให้ประสบความสำเร็จ และยังเป็นหลักธรรมที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก ยังได้กล่าวถึงชั้นดีไว้ว่า “ขุติ ปรมิ ตโป ตีติกขา...เอตฺ พุทธานสาสนนํ” “ชั้นดีคือความอดทน ความอดกลั้น เป็นตบะอย่างยิ่ง...นี่เป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย” และในคัมภีร์พระไตรปิฎกยังอธิบายความคำว่า ชั้นดี แปลว่า ความอดทน คือ การอดได้ทนได้เพื่อบรรลุความดีงามและความมุ่งหมายอันชอบ ซึ่งก็คือ ความอดกลั้น ความอดกลั้นเป็นตบะอย่างยิ่ง (ที.ม. (ไทย) 10/90/50). เมื่อทุกคนนำหลักชั้นดีธรรมมาประพฤติปฏิบัติย่อมจะเกิดผลในทางที่ดี เพราะความรู้จักอดทนและอดกลั้นไม่ยอมให้ใจว้าวามไปตามเหตุการณ์ ตามอคติและตามอารมณ์ที่ชอบใจหรือไม่ชอบใจนั้น ทำให้เกิดมีการยั้งคิด และตามธรรมดานคนเราเมื่อยั้งคิดได้แล้ว ย่อมมีโอกาสที่จะพิจารณาเรื่องที่ทำ คำที่พูดทบทวนดู

ใหม่ได้อีกคำรบหนึ่ง การพิจารณาทบทวนเรื่องใดใหม่ ๆ ย่อมจะช่วยให้มองเห็นได้ละเอียดชัดเจนขึ้น ทำให้เกิดความเข้าใจอันกระจ่างสว่างไสว ทั้งในแง่ที่จะคิด ทั้งในทางที่จะปฏิบัติ ปัญหาหรือความติดขัดที่ย่อมบรรเทาลง สามารถดำเนินงาน ทุกอย่างต่อไปได้โดยถูกต้อง ไม่ผิด ไม่พุง ไม่หลง และไม่เสียเวลา งานที่ทำการก็จะบรรลุผลสมบูรณ์ บริบูรณ์ (ธรรมสภา, 2550: 117) ทุกบุคคลควรฝึกฝนขันติธรรมให้มากเพื่อไม่ให้ความชั่วที่กำลังจะเกิดขึ้นในจิตใจเกิดขึ้นได้ และรักษาจิตใจที่ความชั่วได้เกิดขึ้นเพื่อให้ความชั่วลดน้อยลงตามลำดับ ดังนั้นความสำเร็จในทุกสิ่งอย่างถ้าหากขาดขันติธรรมแล้วย่อมไม่ประสบผลสำเร็จในชีวิตในทุก ๆ ด้าน ขันติเป็นคุณธรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลประสบกับสิ่งที่ดีงาม นอกจากนี้ ขันติธรรมยังเป็นศีลธรรม เพราะการประพฤติขันติธรรมเป็นการแสดงอาการอดทน อดกลั้นเพื่องดเว้นจากการเบียดเบียน กดเว้นจากการประพฤติกความชั่ว ทางกาย ทางวาจา และใจให้เรียบร้อย ผู้ประพฤติขันติธรรมจึงเปรียบดังการรักษาศีล รักษาความปกติเอาไว้ได้ ขันติธรรม จึงเป็นลักษณะคุณธรรมและศีลธรรม คือ ความปกติที่ดีงามนั่นเอง ดังนั้น ขันติธรรม จึงเป็นหลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จไม่ว่าจะทำการงานสิ่งใดก็ตาม

3. การประยุกต์ใช้หลักขันติธรรมในการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านเกาะสะบ้า ตำบลเกาะสะบ้า อำเภอกะทู้ จังหวัดสงขลา พบว่า ในการดำเนินชีวิตของชุมชนบ้านเกาะสะบ้า ตำบลเกาะสะบ้า อำเภอกะทู้ จังหวัดสงขลา ได้มีปัญหาเกิดขึ้น สามารถสรุปปัญหาได้ 4 ด้าน คือ ด้านสังคมของชุมชนบ้านเกาะสะบ้า ที่ต้องใช้ความอดทนนำไปสู่ความสงบเรียบร้อยในทุกด้านของส่วนรวม การชนะความโกรธ ความลำบากรากตรำ ความทุกข์ทางกายและใจ ด้วยความอดทนเป็นหนทางสู่การประสบผลสำเร็จ ถึงแม้ว่าจะเจอปัญหาน้อยใหญ่ ก็ตามเมื่อนำความอดทนมาใช้ย่อมจะชนะได้ ด้านศาสนา ในชุมชนเป็นการอยู่กันระหว่างคนที่นับถือศาสนาเดียวกันและผู้ที่นับถือศาสนาอื่นหรือต่างศาสนานั่นเอง การอยู่ร่วมกันย่อมมีการกระทบกระทั่งกันบ้าง แต่ด้วยการนำหลักขันติธรรมมาใช้เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาและเพื่อเป็นการฝึกอบรมจิตใจให้เข้มแข็งต่ออารมณ์หรือสิ่งที่มากระทบต่ออายตนะภายใน 6 (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2553:203) คือ ตา หู จมูก ลิ้น กายและใจ ปัญหาจึงไม่เกิดและกลับกลายเป็นความรักความสามัคคีขึ้น การนำขันติธรรมไปใช้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและยังเป็นพื้นฐานรองรับหลักธรรมทั้งหลาย ด้านเศรษฐกิจ เป็นการนำความอดทนมาใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อให้เกิดความขยันหมั่นเพียร ประหยัด อดออม และอดทน การไม่มีความอดทนต่อการทำงาน ไม่อดทนต่อความลำบากรากตรำนี้ก็เป็นอีกส่วนหนึ่งของปัญหา ถ้าหากไม่มีความอดทนการทำงานทุกสิ่งย่อมไม่เกิดความสำเร็จ ถ้าไม่มีความโลก โกรธ หลง ย่อมจะไม่มีปัญหา เมื่อกิเลสเหล่านี้เกิดขึ้น คือ ปัญหาเกิดทันที เพราะขาดความอดทนอดทนหักห้ามใจตนเองไม่ได้อยากได้เกินความพอดีของตน ด้านการศึกษา เป็นการนำความอดทนมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันเพื่อให้เกิดการกระตือรือร้นเพื่อที่จะเข้ารับการศึกษา ไม่ทิ้งโอกาสความสำเร็จในอนาคตและทำให้บุคคลมีการพัฒนาตนเพื่อ

นำไปสู่หนทางที่ถูกต้อง เมื่อนำหลักขั้นศีลธรรมมาใช้ทุกอย่างจะไม่มีปัญหา การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญไม่ว่าจะในอดีตหรือในยุคปัจจุบันจะเป็นตัวบ่งบอกถึงการพัฒนาของชุมชน

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

ขั้นศีลธรรม เป็นหลักธรรมที่บุคคลใดก็ตามที่นำมาประพฤติปฏิบัติจะนำพาชีวิตไปสู่ความสำเร็จ และความสงบสุข การอยู่ร่วมกันจึงต้องอาศัยความอดทน อดกลั้น ปัญหาอันยิ่งใหญ่จึงจะหมดไปชุมชนก็ไม่เกิดปัญหา และหลักขั้นศีลธรรมเป็นหลักธรรมที่จะนำไปสู่บุคคลบรรลุนิพพานขั้นต้นจนถึงที่สุดคือพระนิพพาน ควรมีการนำเรื่องของขั้นศีลธรรมเข้าไปประกอบการสอนและฝึกอบรมในสถานศึกษาและอธิบายถึงประโยชน์ของการมีขั้นศีลธรรมหรือความอดทนความอดกลั้นและโทษของการไม่มีขั้นศีลธรรมหรือโทษของการไม่มีความอดทนความอดกลั้น ให้กับเด็กนักเรียนและเยาวชนเพื่อให้เกิดการเตรียมพร้อมทั้งกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่จะรับได้เกิดขึ้นกับตนเองและสังคมรอบข้าง

เอกสารอ้างอิง

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). *พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. 2500. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2543). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 18. นนทบุรี: โรงพิมพ์เพิ่มทรัพย์การพิมพ์.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). (2535). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธรรมสภา. (2550). *คำสอนของพ่อ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธรรมสภาและสถาบัน บัณฑิตธรรม.